

**ENABLE Mreža za IKT podršku učenju osoba sa
smetnjama u razvoju/invaliditetom**

BILTEN 07

Jul 2014

Lifelong Learning Programme

Education and Culture DG

Projekat je finansiran uz podršku Evropske komisije. Ova publikacije je izraz stavova autora i Komisija nije odgovorna za dalju upotrebu informacija koje se u njoj mogu naći.

SADRŽAJ

ENABLE Mreža za IKT podršku učenju osoba sa smetnjama u razvoju/invaliditetom, Bilten 07, Jul 2014.....	1
Radionica sa učesnicima ENABLE projekta, Jork, VB, 17. jun 2014.....	2
Međunarodna konferencija o upotrebi novih tehnologija za inkluzivno učenje, Jork, VB, 18.-19. jun 2014. godine.....	4
Konferencija, prvi dan, jutarnja sesija	5
Konferencija, prvi dan, poslepodnevna sesija	7
Konferencija, drugi dan, jutarnja sesija.....	8
Konferencija, drugi dan, poslepodnevna sesija	10
Hans-Heinrich Bothe nagrada za najbolji rad/prezentaciju	11
Zapažanja sa konferencije.....	12
Zapažanja i mišljenje, Tamara Cierpialowska.....	15
Konačna zapažanja - Shirley Evans, predsedavajuća konferencije.....	16
ENABLE nagrade.....	17
Nagrade i sponzori.....	17
Dobitnici.....	18
Predstojeća konferencija – Poziv za dostavljanje radova/materijala.....	21

U ovom specijalnom izdanju ENABLE biltena, usredsredićemo se uglavnom na nedavne radionice i konferenciju, održane u Jorku, Velika Britanija (VB). Osvrnućemo se na dešavanja, izneti zapažanja nekih partnera, i zaključiti bilten sa tekstom jednog od partnera. Takođe, tu su i vesti o zanimljivom događaju koji nas čeka sledećeg leta. Uživajte u čitanju!

Simon Ball

Dr Simon Ball, Jisc TechDis, UK (urednik ovog izdanja i autor, osim gde je navedeno drugačije)

Radionica sa partnerima na ENABLE projektu, Jork, VB, 17. jun 2014. godine

Dan pre velike međunarodne konferencije, ENABLE partneri su se u okviru radionice okupili u prostorijama [Jisc TechDis](#), zgrada [Higher Education Academy](#) u Jorku. Bili su prisutni predstavnici 23 partnerske institucije. Radionicu je otvorila Andreja Starčić sa Univerziteta

Primirska iz Slovenije, koja je partnerima poželela dobrodošlicu, produktivnu radionicu i uspeh na konferenciji.

Shirley Evans i Simon Ball (Jisc TechDis, VB) su zatim predstavili produkte/ishode radnog paketa kojim su njih dvoje rukovodili, uključujući konferenciju (o ovome više u nastavku) i izradu nacrtu modula za tutore u obrazovanju odraslih. Na izradi svakog od šest modula učestvovala su male grupe partnera. Moduli sadrže raznovrsne medije i materijale za samoevaluaciju, i prevedeni su na nemački i poljski. Ovi moduli će biti dostupni na adresi <http://i-enable.eu/?q=node/29>, a sve verzije bi ovde trebalo da budu dostupne od avgusta. Svi moduli će se moći besplatno preuzeti sa ove adrese, a takođe će postojati i verzije koje će se posle preuzimanja moći integrisati u sisteme drugih organizacija – obavešteni smo da su moduli već uključeni u kurseve na Fakultetu rehabilitacionih nauka Univerziteta za tehnologiju u Dortmundu, što je izvanredna vest!

Hanna Pasterny sa CRIS-a (Poljska), je vodila sekciju o promociji projekta. Upravo čitate jedan deo njenog izlaganja ☺. O projektu ćete čuti još u narednim biltenima koji će biti spremni pre nego se projekat okonča oktobra 2014. godine, i sa prethodnih šest izdanja će biti dostupni na [ENABLE internet stranici](#) na različitim jezicima.

Potom je usledila diskusija – koja se, zahvaljujući interesovanju učesnika, nastavila i tokom pauze za ručak – o agendi za buduća istraživanja. Jedan od produkata ENABLE projekta koji bi trebalo da se pojavi na jesen je i izveštaj o agendi za buduća istraživanja, koji će sadržati i mišljenja ove mreže eksperata o najznačajnijim prioritetima u pogledu istraživanja novih tehnologija namenjenih celoživotnom učenju osoba sa smetnjama u razvoju i/ili invaliditetom.

Partneri uživaju u kratkoj pauzi tokom radionice, Jork, VB, 17.06.2014.

U popodnevnom sesijama bilo je reči o internom menadžmentu (Andreja Starčić, Univerzitet Primorska, Slovenija), evaluaciji (Dusan Simsik, TUKE, Slovakia) projekta i razvoju internet stranice projekta (Denis Starčić, Arhinet, Slovenia), pre prelaska na sledeću sesiju. Ovu sesiju je vodila Marion Hersh (Univerzitet u Glazgovu, VB), koja je ohrabivala partnere da diskutuju o Preporukama za građenje dobre prakse u oblasti korišćenja IKT-a kao podrške celoživotnom učenju osobama sa smetnjama u razvoju i/ili invaliditetom. Partneri su u grupama diskutovali o preporukama za korisnike IKTa sa smetnjama u razvoju i/ili invaliditetom, za nastavnike i za stručnjake u oblasti IKTa. Konačan tekst preporuka će biti objavljen na [ENABLE internet stranici](#) u narednom periodu. Na taj način će se naći uz do sada objavljene materijale, kao što su, na primer, studije slučaja o dobroj praksi korišćenja IKTa kao podrške celoživotnom učenju osobama sa smetnjama u razvoju, kategorizacija i

načini evaluacije IKTa koji mogu predstavljati podršku učenju osoba sa smetnjama u razvoju i/ili invaliditetom.

Ovu produktivnu radionicu zatvorila je Shirley Evans (Jisc TechDis, VB), zahvalivši partnerima na učešću i naporima koje su uložili tokom radionice. Pažnja se potom usmerila na konferenciju...

Međunarodna konferencija o upotrebi novih tehnologija za inkluzivno učenje, Jork, VB, 18.-19. jun 2014. godine

Ovo je bila druga međunarodna konferencija čiji je organizator ENABLE mreža IKT podrške učenju osoba sa smetnjama i/li invaliditetom. Prethodna je održana 2013. godine u [Glazgovu](#), VB. Organizator i domaćin konferencije je Jisc TechDis, VB, a sama konferencija je održana u zgradi Higher Education Academy u Jorku.

Konferenciji je prethodilo objavljivanje poziva za dostavljanje radova u decembru 2013. godine, a zatim i recenziranje pristiglih radova kako bi se odabrale prezentacije. Uz to, pozvata su tri renomirana autora kako bi svojim izlaganjima nadahnuli publiku. Preko 60 predstavnika je lično prisustvovalo konferenciji, dok se još 100 prijavilo za učešće na konferenciji posredstvom interneta.

Pored predavljanja radova, na konferenciji su dodeljene i ENABLE nagrade. Poseban odeljak o ovome se nalazi u nastavku biltena.

U pregledu konferencije koji sledi, ukoliko je ime autora označeno kao "hyperlink", klikom na ime možete doći do PDF verzije njegove prezentacije. Optimizovane verzije i video materijali sa prezentacijama i transkriptima će takođe biti dostupni putem [ENABLE](#) internet stranice čim se završi sa transkribovanjem svih materijala.

Osim ako nije navedeno drugačije, konferencijom je predsedavala Shirley Evans, dok je konferencijom putem interneta predsedavao Simon Ball. Sva pitanja su govornicima postavljana u realnom vremenu.

Shirley i Simon žele da iskažu veliku zahvalnost osoblju Jisc TechDis, koji su doprineli da se ova konferencija održi, a naročito Jenny Hayward, koja je koordinisala timom iza scene, i brinula da svako u pravo vreme bude na pravom mestu, a takođe i hrana! Bez Jenny i njenog tima konferencija se ne bi održala, zato još jednom veliko hvala od predsedavajućih na konferenciji!

Shirley Evans, predsedavajuća konferencije

Konferencija, prvi dan, jutarnja sesija

Konferenciju je otvorila [Sal Cooke](#), direktorka Jisc TechDis. Nakon uvoda o radu Jisc TechDis, Sal je podstakla prisutne delegate da razmišljaju o budućnosti rečima: "Kada budete imali 70 godine, polovina od vas će biti gluvo, četvrtina praktično slepo, a mnogi neće moći da se kreću bez pomoći drugih." Poruka njene prezentacije je bila da "smetnja" nije nešto "drugo", "drugačije" – to je nešto što se dešava mnogima od nas. Neki ljudi su rođeni sa smetnjama, dok se u slučaju drugih smetnje jave tokom života. Bez obzira na sve, potrebna su prilagođavanja, naročito u obrazovanju, koja su u skladu sa našim potrebama. Sal je završila izlaganje sa oduševljenjem jer mnogo radova na konferenciji prikazuje upravo postizanje ovog cilja – inkluzivnije i pristupačnije obrazovanje za sve.

Prvi od renomiranih autora, [Alistair McNaught](#), je potom uzeo reč. On je viši savetnik u Jisc TechDis, koji je podjednako zadivio i zbunio publiku sa svojom prezentacijom "Pristupačno učenje: novi vegetarijanac." Ubrzo je objasnio: "Zamislite sledeći scenario u kom ja imam 7 godina.

- Mama, od čega se prave kobasice?
- Od svinja.
- Pravih svinja, kao sa farme?
- Da, sine, od pravih svinja.
- Više nikada neću jesti kobasice.

Alistair McNaught

Danas sam zatekao sebe kako vodim sledeći razgovor:

- Od čega se sastoji ova kolekcija elektronskih knjiga?
- Od PDF dokumenata koji su sastavljeni od skeniranih dokumenata u papirnoj formi.
- PDF dokumenata koji su u stvari slike? Na kojima se ne može koristiti "Reflow" ili govorni softver?
- Da.
- Više nikad neću od vas kupiti elektronske knjige.

Nastavio je analogiju upoređujući lavirinte deklaracija koje vegetarijanci moraju pročitati kako bi se uverili da ne konzumiraju nešto životinjskog porekla, sa lavirintom deklaracija i evaluiranja koji osobe sa smetnjama u razvoju moraju proći kako bi se uverili da asistivna tehnologija koju kupuju odgovara njihovim potrebama. Pred toga, često se dešava da deklaracija za IKT nisu dostupne osobama sa smetnjama u razvoju i/ili invaliditetom.

Alistair nas je inspirisao da učinimo ono što je do nas, a to znači ne samo da učinimo naše dokumente, predavanja, produkte pristupačnim, već i da jasno kažemo šta je odgovarajuće za određene potrebe, i što je još važnije, da se borimo protiv uverenja da su prilagođene ili drugačije verzije nekako "lošije" i nejednake originalnim verzijama.

Posle Alistair, Andreja Stračić je dala kratak pregled ENABLE projekta, a potom predala mikrofonsku svojoj kolegici i saradnici [Maji Lebeničnik](#) sa Univerziteta Primorska. Maja je predstavila ENABLE portal tehnologija za učenje, koji sadrži i analize pogodnosti različitih

tehnologija za različite obrazovne potrebe i koji bi uskoro trebalo da bude [dostupan](#). Takođe, predstavila je dosadašnje rezultate rada na dizajnu i sadržaju portala.

Sledeći govornik je bio [Trevor Mobbs](#), sa Baumont koledža, VB (Beaumont College). Trevor je govorio o DART projektu, u okviru kog su kursevi za stručnjake u oblasti razvoja asistivnih tehnologija razvijeni na brojnim koledžima u VB, pri čemu je razvijena i mreža saradnje i brojne druge podržavajuće aktivnosti. Onlajn radionice u kojima je detaljno razrađen ovaj program i njegovi uspešni ishodi je posetilo preko hiljadu ljudi sa drugih koledža želeći da replicira prikazane tehnike. Sada započinju novi projekat koji za cilj ima analizu efekata ranijeg programa tokom dužeg vremenskog perioda.

Posle kratke pauze, ostatkom jutarnje sesije je predsedavala Stella Mouroutsou. Ovaj deo konferencije je bio posvećen podršci mladim istraživačima u sticanju odgovarajućih veština. Prvo je najavila [Abi James](#) sa Univerziteta u Sautemptonu, koja je govorila o STEMreader-u, oruđu namenjenom da bude potpora govornom softveru za matematiku i prirodne nauke. Ona je govorila o poznatom problemu – matematički i naučni tekstovi mogu biti slabo pristupačni za slepe i slabovide osobe. Ilustrovala je to na primeru nelinearne prirode jednačina koja može imati različita značenja, zavisno od redosleda čitanja. Ovo očigledno može podrazumevati različite ishode – na primer “dva plus četiri podeljeno sa dva” može biti 3 ili 4, zavisno kako se čita. Potom je opisala kako je rad na STEMreader-u doveo do kreiranja oruđa koje vizuelno predstavlja jednačine u razgranatom obliku – omogućavajući tako tutoru da pripremi jednačine koje se čitaju na odgovarajući način uz pomoć govornog softvera.

Sledeći izlagač je bila [Tamara Cierpialowska](#), CRIS, Poland. Ona je govorila o augmentativnim i alternativnim komunikacionim tehnologijama u terapiji dece sa smetnjama u razvoju. Objasnila je kako je verbalna komunikacija povezana sa izražavanjem osećanja, te deca koja imaju teškoće sa verbalnom komunikacijom mogu postati povučena i društveno inhibirana. Tamara je, govoreći o osobama sa teškoćama u verbalnoj komunikaciji, predstavila novi program koji je razvijen u Poljskoj sa ciljem premošćavanja ovog potencijalnog jaza u razvoju mladih osoba. Program, koji se zove MOWik, je program za komunikaciju putem simbola za Android uređaje, putem koga korisnici mogu dodavati sopstvene simbole i prilagođavati program kako bi “govorili” putem ugrađenog govornog softvera. Baza podataka je napravljena tako da bude u skladu sa gramatikom poljskog jezika i referencama o poljskoj kulturi, a Tamara je ponudila delegatima da vide kako program funkcioniše na njenom tabletu. Takođe je i autor jednog dela ovog biltena.

Poslednje izlaganje u jutarnjoj sesiji održala je [Margaret McKay](#), Jisc RSC Scotland, VB. Predstavila je In-Folio, koji je e-Portfolio sistem, posebno dizajniran kao bi odgovorio potrebama studenata sa smetnjama u razvoju i/ili invaliditetom. In-Folio omogućava korisnicima da sačuvaju svoja iskustva u učenju i postignuća na jednostavnim online stranicama. Korisnici koji ne mogu da koriste slova i brojeve mogu kreirati nalog klikom na određeni deo fotografije (po njihovom izboru). Interfejs je jako pregledan i u potpunosti podržava funkcije govornog softvera. Opisala je i kako je In-Folio predstavljen brojnim kolegama u Škotskoj, uz veoma pozitivne povratne informacije.

Posle zanimljivih jutarnjih prezentacija, učesnici su napravili pauzu za ručak – iako su se mnogi vratili sa tanjirima u rukama, na demonstraciju koju je održao Alistair McNaught, predstavivši Xerte Online Toolkits, besplatan alat za kreiranje sadržaja koji su dostupni svim korisnicima. [ENABLE moduli za obuku](#) su kreirani uz pomoć ovog alata.

Konferencija, prvi dan, poslepodnevna sesija

Nakon ručka i upoznavanja sa XERTE, učesnici su se vratili u konferencijsku salu, onlajn učesnici su se priključili, i konferencija se nastavila izlaganjem [Ulla Bohman](#), direktorke [Centre for Easy-To-Read](#) u Stokholmu, Švedska. Njeno izlaganje je naslovljeno “Nerazumljivo-Nepristupačno”, u kome je ukratko opisala rad centra čiji je direktor. Upoznala je učesnike sa istraživanjem koje je sprovedeno u Švedskoj, prema kome 25% odraslih slabo koristi tehnologiju, 13% može da čita samo jednostavan tekst, a čitalačke sposobnosti 40% ispitanika su ispod nivoa 3 (dobri čitači). Navela je nekoliko primera teksta i internet stranica koji bi mogli biti, ili jesu, pojednostavljeni, i infomacije se lakše nalaze, čitaju i razumeju. Većina delegate je nakon sesije komentarisala da im se više dopadaju pojednostavljene verzije teksta!

Ulla Bohman

Sledeći izlagač je [Fil McIntyre](#) iz škotskog BRITE Centre, sa prezentacijom “Ponesite dostupnost sa sobom” (Bring Your Own Accessibility). Politika “Donesite sopstveni uređaj” (Bring Your Own Device) je relativno nova u mnogim obrazovnim institucijama širom sveta, ali se brzo širi. Šta to znači za pristupačnost? Fil je govorio o prednostima i nedostacima tablet uređaja koji se tiču pristupačnosti, i podešavanjima koja se odnose na probleme pristupačnosti u različitim operativnim sistemima.

Nakon Fila, učesnicima se obratila [Yekyung Lisa Lee](#) sa Univerziteta Sogang, Južna Koreja. Predstavila je razvoj testa upotrebljivosti tehnologije osetljive na dodir. Tehnologija osetljiva na dodir se često razvija bez uzimanja u obzir mišljenja slepih korisnika, a audio i haptičke povratne informacije su nužne ukoliko se želi da ovi korisnici ne zaostaju u korišćenju “touchscreen” uređaja. Razvili su serije iteracija testa upotrebljivosti za slepe korisnike, koji je baziran na kriterijumima efikasnosti (npr. audio jasno opisuje sadržaj ekrana, objekti na ekranu su dovoljno veliki da se mogu pronaći), delotvornosti (npr. audio se ne poklapa sa drugim zvukovima, korisnik može da izabare da li će dopustiti korišćenje “čitača ekrana”), i zadovoljstva korisnika (npr. neki korisnici su se opredelili za korišćenje ovakvog interfejsa iako su videće osobe, ostvaruju se ciljevi učenja).

Potom se uključio prvi onlajn izlagač – [Jane Seale](#) sa Univerziteta u Ekseteru, VB, koja je govorila o pozitivnim efektima preuzimanja rizika u kontekstu e-sigurnosti. Naglasila je da sigurnosti često prevlada sve druge aspekte kada je u pitanju online interakcija osoba sa specifičnim teškoćama u učenju i smetnjama u intelektualnom razvoju, a obzirom da ovaj aspekt potencijalno može ograničiti aktivnosti i učenje ove grupe korisnika. Predstavila je na koji način tutore i staratelje možemo usmeriti od pristupa uklanjanja rizika ka pristupu upravljanja rizikom, sa ciljem da se korisnicima ostavi više slobode za učenje. Navela je i podatke koji govore o postojanju disbalansa između stvarnog rizika i njegovog opažanja, na kraju naglašavajući i ključne komponente onoga što naziva “pozitivni efekti preuzimanja rizika.”

Sledeći onlajn izlagač je bio [Neil Butcher](#), NBA, Južna Afrika, koji je diskutovao o obrazovanju osoba sa potpunim ili delimičnim oštećenjem sluha u Južnoj Africi. Opisao je Links4Life program, koji je usmeren na razvoj veština odraslih gluvih osoba sa fokusom na numeričku pismenost, komunikaciju i IKT. Koristi se mešoviti model koji kombinuje neposredno sa e-učenjem – istraživanje sa korisnicima je pokazalo da im korišćenje laptopova nije bilo prepreka za učenje. Povratna informacija od studenata i njihova postignuća su bila dominantno pozitivna, te ovaj program nastavlja da se razvija.

Pretposlednji govornik prvog dana je bila - [Julija Astrauskiene](#), RTVMC, Litvanija, koja je govorila o Projektu asistivnih IKT (Assistive ICT Project) – obezbeđivanje formativne profesionalne orijentacije za odrasle sa smetnjama u razvoju i/ili invaliditetom. Njen tim je razvio seriju od 6 testova veština (kao što su kuvanje, hotelijerstvo i stolarstvo) koji su bili vizuelno veoma pregledni, uz upotrebu jednostavnog jezika. Testovi su izvorno bili namenjeni mladima sa smetnjama u razvoju, ali su ih počeli koristiti pri prekvalifikaciji odraslih nakon što su pretrpeli invaliditet. Testovi pomažu da se osnaži učenje u učionici, i dozvoljavaju korisnicima ponavljanje testa dok ne demonstriraju razumevanje ključnog materijala.

Poslednji prezenter prvog dana je bio [Russell Smith](#), Assistive Solutions, VB. On je ukazao na koristi od dva asistivna alata - WordQ i SpeakQ. Ovi alati su namenjeni osobama koje imaju teškoće u oblasti pisanja ili pismenosti. WordQ podržava prediktivni unos teksta (uključujući nove medicinske i pravničke rečnike) i različita podešavanja govornog softvera. Oba alata su vrlo jednostavna za korišćenje, WordQ ima samo 3 tipke, a SpeakQ samo jednu!

Poslednja sesija prvog dana je bila rezervisana za dodelu ENABLE nagrada. Poseban članak u ovom biltenu je posvećen dobitnicima i njihovom radu, tako da sada nastavljamo sa pregledom konferencije.

Konferencija, drugi dan, jutarnja sesija

Nakon što je Shirley Evans pozdravila prisutne, konferencija ja nastavljena prezentacijom [Stella Mouroutsou](#) i [Marion Hersh](#), University of Glasgow, VB. Prezentacija se odnosila na njihov rad na ENABLE projektu, koji je bio usmeren na razvoj klasifikacije i evaluacije okvira za IKT tehnologije za učenje osoba sa smetnjama u razvoju. Predstavili su i jednostavne i detaljne metodologije, koje su namenjene da u različitim kontekstima omoguće ljudima da od procesa dobiju ono što im treba. Konačne metodologije, klasifikacije i process evaluacije dostupni su na [ENABLE](#) internet stranici.

Potom se predstavila Eleni Efthimiou iz Grčke, ILSP, koja je predstavila svoj rad sa kolegama na Sis-builder-u, alatu koji podržava sintezu znakova. Osvrnula se na teškoće koje osoba koje su rođene gluve imaju pri pretvaranju znakovnog jezika u pisani medijum – pisanje mora biti naučeno kao, u suštini, sistem simbola, s obzirom da je moguće da korisnik, koji je rođen gluv, nije u mogućnosti da poveže neki znak sa zvukom. Sistem koristi avatare za “čitanje” pisanog teksta, koji su zasnovani na jednostavnom interfejs alatu koji stvara znakove. Alat podržava početnički i napredni nivo korišćenja.

Prvi onlajn izlagač drugog dana je bio [Jakob Ukelson](#), LectureMonkey, Izrael. Opisao je LectureMonkey, softver za telefon koji korisniku omogućava da sačuva (snimi) sadržaj lekcije (koji se potom kompresuje kako bi se omogućilo lakše rukovanje) i da ga pribeleži.

Korisnik može dodavati napomene i beleške uvek – i za vreme predavanja i posle. Ovo olakšava korisnicima sa smetnjama da se fokusiraju na sadržaj lekcije a da ne moraju da brinu o beleženju korisnih sadržaja.

Pre pauze, [David Dalby](#), National Star College, VB, je predstavio e-Safety alarm, koji može biti postavljen na pojedinačan uređaj ili na mrežu, a u slučaju da korisnik onlajn dođe u dodir sa nečim uznemirujućim – neprikladan sadržaj, nasilničke poruke i slično – jednostavnim pritiskom na “esc” dugme (može se podesiti da to bude bilo koje) dolazi do “zaključavanja” ekrana, zvučnici se isključuju, formira se slika ekrana, tako da nastavnik može rešiti problem bez daljeg uznemiravanja korisnika, ukoliko je potrebno mogu s njima “proći kroz” to što su iskusili.

Posle pauze za osveženje, još jedan od naših mladih istraživača, Maja Lebeničnik, do ručka je preuzela dužnost predsedavajuće, i najavila [James McDowell](#), Huddersfield University, VB, koji je govorio o upotrebi asinhronog video materijala sa disleksičnim korisnicima u cilju poboljšanja njihovog angažovanja u učenju, proceni i davanju povratnih informacija. Na svom računaru James je obezbedio studentima prirodnih nauka video biblioteku koja sadrži video materijale sa uputstvima, dodao video komentare za njihov video kurs, podstičući dijalog. Ovo se razvilo u nedeljni video dnevnik koji promovise reflektivnu samoprocenu, koja čini deo končne ocene studenta. Pošto nema pisanog materijala, ovaj format je veoma koristan disleksičnim studentima.

Sledeći panelista je bila [Frauke Fuhrmann](#), Technische Hochschule Wildau, Nemačka. Predstavila je rad sa kolegama na zahtevima u pogledu dizajna za “touchscreen” kontrolne panele za osobe sa intelektualnim teškoćama koje rade na kompjuterski-numeričko kontrolisanim mašinama. Ovaj projekat, nazvan iBaMs, je doprineo povećanju efikasnosti u fabrikama koje zapošljavaju osobe sa smetnjama u razvoju, i pomogao u povećanju aspiracija zaposlenih, omogućavajući im da ostvaruju nove zadatke, upravljaju mašinama koje su prethodno bile izvan njihovih kapaciteta. Koristili su tablet računare sa “touchscreen”-om kako bi testirali karakteristike operativnih uputstava koja bi bila najjasnija za ovu grupu korisnika (korišćenje boja, oblika, ikonica i sl.) i dovela do pozitivnih ishoda u realizaciji zadataka.

Poslednji panelista pre pauze za ručak bio je [Mika Metsarinne](#), University of Turku, Finska. Prezentovao je vezu između tehnologije i učenja, kao i tehnologije i obuke nastavnika tehnoloških predmeta za rad sa odraslima sa smetnjama u razvoju. Prezentovao je TPACK okvir koji je osnova za njihov rad: Tehnološko, Pedagoško i Znanje o predmetu – svi ovi elementi moraju biti uključeni i izbalansirani kako bi se postigao uspeh u predavanju i učenju. Svaka od oblasti je razmotrena na drugačiji način zavisno od nivoa na kom se primenjuje – na primer “Tehnološko znanje” se na nivou osnovnih studija može posmatrati kao “svest i kontrola nad tehnologijama”, dok bi na nivou mastera pre može posmatrati kao “razmišljanje o tehnologijama i opravdavanje njihovog izbora.”

Konferencija, drugi dan, poslepodnevna sesija

Poslepodnejni deo programa je započeo onlajn javljanjem sa suprotne strane sveta. [Tom Kerr](#) i [Michael Grant](#), Macquarie University, Australija, su predstavili svoja iskustva o integraciji univerzalnog dizajna na institucionalnom nivou. Njihov univerzitet je već posedovao centralizovanu službu za podršku studentima, neke asistivne tehnologije i servis za konverziju dokumenata koji je obezbeđivao alternativne formate (bio je skup, spor, i zahtevao od studenata da se zvanično deklariraju kao osobe sa smetnjama u razvoju kako bi ga koristile). Međutim napravili su korak napred, postavljajući uslov da se u sve kurseve prilikom njihovog koncipiranja i razvoja integriše princip pristupačnosti - smanjujući potrebu za intervencijom od strane ove službe, ili odlazak u servis po alternativne formate. Njihov rad se zasnivao na 9 principa univerzalnog dizajna u obrazovnom kontekstu in a MQAS Orange alatu koji se koristi pri dizajniranju i razvoju pristupačnog kurikuluma i sadržaja za onlajn kurseve, i sastoji se od kurikuluma i strategija za unapređenje dostupnosti.

Potom smo promenili kontinent, sledeći onlajn panelist je bila [Rolaine Stoddard](#) Hopeforstartups.org. Ona je govorila o svom radu na osnaživanju odraslih osoba sa smetnjama u razvoju, kao i o pružanju pomoći ukoliko žele da pokrenu sopstveni biznis. Rolaine je prezentovala skup mera koje je razvila, a za koje se pokazalo da su od pomoći osobama pri prevazilaženju barijera u učenju, kao što je konvertovanje lekcija u petominutne blokove za studente kojima se lako naruši pažnja (kao na primer oni koji pokušavaju da uče onlajn i naporedo čuvaju decu), ili korišćenje boja, zvuka ili fontova kako bi učinila informacije lakšim za pamćenje. Nakon konferencije Rolaine je takođe održala [dodatnu prezentaciju](#).

Nakon Rolaine, prezentaciju je održao [Ian Pitt](#), koji se sa svojim kolegama na Univerzitetu Kork (University of Cork, Ireland) bavio adaptivnim e-učenjem i učenicima sa posebnim potrebama. Govorio je o načinu na koji je teorija o stilovima učenja razvijena i kako njene pouke mogu biti korišćene za podršku osobama sa smetnjama u razvoju. Mali ekperiment je otkrio da se popunjavanje upitnika o stilovima učenja pokazalo kao kognitivno zahtevniji zadatak za osobe sa didleksijom nego one bez disleksije – obimnija studija se upravo provodi.

Poslednji onlajn panelista je bila [Olja Jovanović](#) sa Univerziteta u Beogradu, Srbija. Opisala je napredak u pružanju podrške učenju osoba sa smetnjama u razvoju u Srbiji. Istakla je da iako većina domaćinstava u Srbiji poseduje računar i internet konekciju, postoji značajan digitalni jaz koji još više naglašava postojeće društvene podele i povećava rizik daljeg isključivanja onih grupa koje su već marginalizovane iz drugih socio-ekonomskih razloga.

Potom se obratio naš poslednji izlagač, [Dónal Fitzpatrick](#), University College Dublin, Irska. On je postavio provokativno pitanje: “E-učenje – korist ili prevelika gnjavaža za osobe sa smetnjama?” Na početku je naglasio da e-učenje ima potencijal da pokrene revoluciju u obrazovanju osoba sa smetnjama u razvoju, naročito, na primer, onih koji zbog teškoća ne mogu putovati u obrazovnu ustanovu. Ipak, u praksi je još uvek dosta materijala nedostupno – ponekad tutori ne znaju kako da nešto učine dostupnim, ponekad su sistemi koji su nastavnicima nametnuti nepristupačni sami po sebi, nekada proizvođači ne znaju kako da svoje proizvode učine dostupnim, i tako dalje. Priznajući da se napredak u ovim oblastima sporo ostvaruje, Dónal naglašava da je potrebna koordinisana strategija za celu Evropu kako bi se identifikovale barijere i pronašla rešenja, kao bi se sprečilo produblјivanje jaza između studenata sa smetnjama u razvoju i studenata iz opšte populacije.

Poslednji presenter bio je [Nick Brown](#), Software2, Royal National College for the Blind, VB. Demonstrirao je tehnike virtualizacije softvera kako bi asistivni softver imao široku primenu u preko internet mreža u kampusima, bez upotrebe USB memorija. Nick je pokazao kako se to relativno jednostavno postiže, sa jednostavnom instalacijom na uređaju i virtualizacijom materijala koji se preuzima sa drugih uređaja kada je potrebno – pružajući korisnicima mogućnost da koriste bilo koji uređaj, ali da istovremeno koriste i svoj asistivni softver.

Na kraju konferencije prezentovana je Hans-Heinrich Bothe nagrada za najbolji rad (više detalja u nastavku), a konferenciju je zatvorila predsedavajuća Shirley Evans. Naglasila je da je imala želju da organizuje i Treću međunarodnu konferenciju o upotrebi novih tehnologija za inkluzivno učenje koja bi se održala 2015. godine, ali pošto se finansiranje ENABLE projekta završava 2014., u ovom trenutku je nemoguće ostvariti takve planove. Volonteri za domaćina konferencije neka se jave!

Hans-Heinrich Bothe nagrada za najbolji rad/prezentaciju

Uvaženi kolega, Hans Heinrich Bothe

Marion Hersh (University of Glasgow, VB) je rekla: Ovo je druga godina kako se ova nagrada dodeljuje na ENABLE konferenciji. Ime je dobila po Hans Heinrich Bothe, ENABLE partneru iz Nemačke koji je vodio drugi radni paket koji se odnosio na prikupljanje podataka, a tragično je nastradao u nesreći u planinama neposredno pre prve ENABLE konferencije u Glazgovu prošle godine.

Nagrada za najbolji rad na konferenciji je dodeljena na osnovu glasova delegata konferencije. Delegati koji su bili prisutni u Jorku su popunili formulare za glasanje; delegati koji su konferenciju pratili putem interneta su popunjavali onlajn obrazac. Za pozvane renomirane predavače se nije moglo glasati.

Sponzor nagrade Hans Heinrich Bothe za najbolji rad na konferenciji je bio Software2. Nagrada je par Bose® QuietComfort® 3 Noise Cancelling slušalica.

Ove godine nagrada je dodeljena Eleni Efthimiou za rada sa naslovom : “SiS-builder: Alat za podršku sintezi znakova.”

Osobe sa oštećenim sluhom su jedna od grupa koje je obrazovni sistem jako loše tretirao, sa uznemirujuće velikim brojem onih koji nisu savladali ni osnove pismenosti. Ovo otvara pitanje o ulozi tehnologija u unapređenju obrazovanja osoba oštećenog sluha, odnosno da li će bito sprovedene značajnije promene u strukturi društva i obrazovnog sistema koje su se pokazale kao potrebne.

Kao partner koje je Hansa verovatno poznao najbolje, zamoljen sam da kažem par reči kao uvod za dodelu nagrade. Bio je dobar istraživač, sa značajnim radom u oblasti razvoja novih asistivnih tehnologija za gluve osobe. Takođe je bio i dobar prijatelj, mada je ponekad umeo da bude jako iritantan!

Eleni Efthimiou prima HHB nagradu za najbolji rad, koju joj uručuje Nick Brown ispred sponzora Soutware2

Zapažanja sa konferencije

Zamolili smo partnere na projektu da nam prenesu svoja zapažanja sa konferencije. Slede neka od njih:

- Bilo je lepo ponovo posetiti konferenciju i ponovo sresti kolege sa ENABLE projekta. Virtuelno prisustvo je takođe bilo fantastično, jer je pružilo šansu onima koji su na taj način učestvovali na konferenciji da saznaju i podele svoje mišljenje o brojnim aktuelnim multidisciplinarnim temama o kojima je bilo reči u Jorku. Kao inženjer za jezik i govor, koji godinama radi i na tehnologijama za znakovni jezik, fascinira me da pratim i sve druge discipline koje su povezane sa asistivnim tehnologijama i obrazovanjem. Multijezičnost i multikulturalnost su takođe dali specifičnu interaktivnu notu međuljudskim odnosima, ne samo tokom konferencije, već i na pauzama i u holovima! Hvala svima! (Evita Fotinea, ILSP, Grčka)
- U poređenju sa drugim “užurbanim” konferencijama kojima sam prisustvovala, ENABLE konferencija je bila drugačija, na prijatan način. Upitala sam se zašto? Na veliki konferencijam se uglavnom lako izgubiti u gomili, što nije slučaj u Jorku. Mislim da je prijateljska atmosfera uticala na mene da se upustim u diskusije i neformalne razgovore sa drugim učesnicima. Bilo je mnogo ljudi sa kojima sam želela da započnem razgovor zbog njihovih inspirativnih ideja i onoga što su preduzimali kako bi rešili probleme. I ovo ne govorim samo iz kurtoazije, već zato što to zaista i osećam. Izlagači i posetioci su zaista naporno radili na konkretnim načinima rešavanja problema, nisu samo razgovarali o

problemima, što se često dešava na drugim akademskim konferencijama. “Šta stvarno radim da učinim stvari boljim?”, ovo pitanje mi od je tada stalno na umu. Mislim da se sada krećem u tom pravcu, a konferencija je bila kao čarobni napitak koji mi je dao energiju da nastavim. Šteta što mi je ovo bila prva i ujedno poslednja ENABLE konferencija. (Yekyung Lisa Lee, Sogang University, Južna Koreja).

- Veoma sam uživala na konferenciji u Jorku, naročito u prilici da upoznam nove ljude i slušam njihove prezentacije. Vratila sam se na svoj posao savetnika za pitanja osoba sa smetnjama u razvoju u Poljskoj sa brojnim novim idejama. Na poslu savetujem nastavnike i osobe sa smetnjama u razvoju. Kao rezultat ove konferencije, imam neka nova znanja o obrazovanju da podelim sa njima. U školi naročito nisam volela matematiku i s njom sam imala problema, verovatno zbog teškoća u predavanju matematike slepim osobama. Iz tog razloga sam bila veoma zainteresovana za prezentaciju “Govorna podrška za matematiku i prirodne nauke.” Takođe, kolegunica dr Tamara Cierpiałowska je govorila o aplikaciji Mówik. To je za mene bilo novo. Naročito sam bila impresionirana ovom aplikacijom, s obzirom na kompleksnost poljskog jezika. Ovo zna da bude otežavajuća okolnost za razvoj alternativnog ili augmentativnog softvera na poljskom jeziku, tako da me ova aplikacija veoma obradovala. Takođe sam uživala u prilici da obiđem Jork, naročito u šetnji duž kanala sa Marion iz Glazgova. Hrana je bila jako ukusna i raznovrsna. Hvala za tortilje i kolač sa jagodama. (Hanna Pasterny, CRIS, Poljska).
- Očarana sam što sam prisustvovala i učestvovala na 2. međunarodnoj konferenciji u organizaciji ENABLE Mreže za IKT podršku učenju osobama sa smetnjama u razvoju, koja je održana u prelepom Jorku. Konferencija je bila jako informativna i dobro organizovana. Mislim da je obrađeno dosta važnih tema i uživala sam u prezentacijama. To je bila dobra prilika za razmenu ideja, kao i iskustava u radu na ENABLE projektu u Evropi. Veoma mi je drago što sam upoznala i povezala se sa kreativnim osobama iz raznih zemalja. Bilo je zadovoljstvo ponovo videti kolega, provesti s njima više vremena i upoznati neke nove ljude. Bila sam zadivljena onlajn prezentacijama delegata iz svih krajeva sveta, kao i komentarima onlajn učesnika. Kao mladi istraživač koga zanima inkluzivno obrazovanje, imala sam priliku da predsedavam sesijom i takođe održim prezentaciju. Bilo je to vredno iskustvo koje mi je pomoglo da shvatim o čemu volim da razgovaram, da povežem svoj rad sa drugim učesnicima, zadobijem poverenje i povežem se sa osobama sličnih interesovanja. (Stella Mouroutsou, University of Glasgow, VB).
- Radim kao administrator za ENABLE projekat u Poljskoj. Ovo mi je bio prvi susret sa drugim partnerima na projektu i prva konferencija. Ceni priliku da naučim više o projektu, ne samo o administrativnom aspektu. Drago mi je da su Marion i Stella predstavile metodologiju evaluacije i klasifikacije okvira za IKT tehnologije za učenje odraslih osoba sa smetnjama u razvoju. Takođe sam uživao u prezentaciji o radu sa gluvim studentima. Jork je prelep grad i voleo bih da se uskoro vratim. (Katarzyna Rzas, CRIS, Poljska).
- Jedan od ciljeva ENABLE projekta jeste da objedini IKT i asistivne tehnologije, koje se mogu koristiti kao podrška učenju osoba sa smetnjama u razvoju. Na žalost, ne mogu

eksperti za sve vrste smetnji biti uključeni u sve projekte, pa tako u ENABLE projektu osobe oštećenog sluha, kao i one sa intelektualnim smetnjama nisu predstavljene. Ipak, na ENABLE konferenciji je predstavljeno nekoliko IKT i asistivnih tehnologija koje mogu pomoći gluvim i osobama sa intelektualnim smetnjama, i to je veoma važno. Još jedna stvar, koju bih želela da naglasim – veoma je teško okupiti na jednom mestu tako veliki broj ljudi, sa tako raznovrsnim znanjima i sposobnostima. Svi učesnici su izrazili veliku zahvalnost JiscTechDis osoblju - Shirley Evans, Simon Ball i Jenny Hayward, za pripreme i organizaciju konferencije u Jorku. (Julija Astrauskiene, RTVMC, Litvanija).

- Za kolegu Michael Grant-a i mene nedavna ENABLE konferencija u Jorku je predstavljala jedno sasvim novo iskustvo. Ovo je bio prvi put da učestvujemo kao izlagači na međunarodnom onlajn seminaru iz Sidneja, i imali smo izvesnih teškoća. U prvom redu, vremenska razlika – prezentovali smo u 10 sati uveče, uz dodatnu komplikaciju da je kod nas bila sredina zime. Uprkos nedostatku bilo kakvog grejnog tela u Majklovoj kancelariji, nekako smo uspeali da prenesemo publici koju uglavnom nismo videli naše planove da implementiramo principe univerzalnog dizajna u Macquarie University kampusu u narednih nekoliko godina i da diskutujemo o nekim izazovima koje će ovaj projekat neminovno sa sobom doneti. Imali smo sreće da “prisustvujemo” drugim onlajn prezentacijama tog dana, i na naše iznenađenje otkrili da su se i druge kolege susretale sa sličnim izazovima u svojim institucijama. Jedna zajednička tačka koja se izdvojila je bila činjenica da su svi izlagači delili strast prema omogućavanju učenja najširem mogućem krugu korisnika, nezavisno od korišćenih metoda ili pristupa. Naša prezentacija “na daljinu“ je već rezultirala kontaktima sa drugim izlagačima koji se bave sličnim oblastima. Osećamo se privilegovanim što smo deo ove zajednice i nadamo se budućoj saradnji sa našim novim prijateljima i kolegama. (Tom Kerr, Macquarie University, Sidnej, Australija).
- Ono što je na mene ostavilo najsnažniji utisak je atmosfera – dosta mali broj neposrednih izlagača, ali ipak dosta žagora na sesijama, i dosta konverzacije za vreme ručka. Izgledalo je da svi uživaju u upoznavanju novih ljudi i to je očigledno nešto što je svima prijalo. Onlajn delegati su se pridružili puni entuzijazma, i izgledalo je da se osećaju uključenim. Bilo je odlično prisustvovati sesijama i videti širok dijapazon mogućnosti koje postoje i inovativne načine na koji se koriste različite tehnologije. Teme prezentacija su mi zaista bile zanimljive, od uvodnih izlaganja o obeležavanju svojstava proizvoda i alata koji su bitni kako bi korisnici mogli da donesu valjanu odluku, do radova o alternativnim i augmentativnim alatima i sintezi znakovnog jezika, kao i osnaživanje i naglašavanje značaja komunikacije ako želite da budete inkluzivni. (Emma Millard, Jisc TechDis, VB)
- Moram da naglasim da je konferencija bila veoma dobro organizovana; organizacija je bila na visokom nivou, sa dobrim prezentacijama. Tehnička podrška je odlično funkcionisala i sve je bilo vrlo “elegantno.” Svidelo mi se da budem tamo i mislim da je bilo vrlo korisno, na više načina; nova znanja, dobri praktični saveti, zanimljive prezentacije sa različitih projekata, kontakti i diskusije sa ekspertima. Sve ovo je važno za neki budući okvir. Svidelo mi se i što su sve prezentacije nosile u sebi “skriven” aspekt koji se odnosi na ljudska prava – poštovanje, slušanje mišljenja osoba sa smetnjama u razvoju. Svi su bili jako realistični, ali pozitivni i optimistični. Ali mislim da nam je u ovoj oblasti potrebno više dobrih istraživanja i inovacija. Imamo dobre projekte i dobre alate, i to je dobar početak. To je veoma dobra podloga i polazna tačka. Svi ljudi su

jednaki i svi imaju neka prava, pitanje je podrške da li će ih i ostvariti. Sve prezentacije su bile dobre i iz njih se može dosta naučiti. Hvala za odličnu konferenciju. (Riitta Korhonen, University of Turku, Finska)

Zapažanja i mišljenje, Tamara Cierpialowska

Učešće na sastanku sa partnerima na ENABLE projektu, kao i na 2. međunarodnoj konferenciji o upotrebi novih tehnologija za inkluzivno obrazovanje je za mene bilo veoma zanimljivo iskustvo, koje je izazvalo brojne refleksije. Dozvolite da sada sa vama podelim dve, po meni važne opservacije.

U prvom redu – stvarno je izuzetna stvar da predstavnici različitih grupa, kao što su osobe sa smetnjama u razvoju, naučnici u različitim oblastima, zaposleni u institucijama koje učestvuju u edukaciji i rehabilitaciji, zatim dizajneri, programeri – razvijaju konstruktivnu saradnju u korist osoba sa smetnjama u razvoju. Naročito mi je prijalo da vidim prezentacije već gotovih programa i uređaja koji olakšavaju funkcionisanje osoba sa smetnjama u razvoju (na primer, program koji je predstavila Eleni iz Grčke). tačno je da zahvaljujući modernim tehnološkim rešenjima postaje moguće ostvariti ciljeve koji su do skoro bili izvan mogućnosti mnogih osoba sa smetnjama. Uz pomoć naprednih tehnologija, olakšan je pristup brojnim informacijama, celokupnom obrazovanju (na svim nivoima, uključujući i visoko), profesionalno osposobljavanje, kontakt sa drugim osobama ili bavljenje sopstvenim hobijem. Ovo je zaista jako dobro.

Sa druge strane, kao univerzitetski profesor osećam priličnu zabrinutost. Moja zabrinutost potiče iz načina na koji je obrazovanje organizovano uz pomoć moderne tehnologije; u Poljskoj to nazivamo obrazovanje na daljinu ili e-obrazovanje. Ono postaje sve popularnije i u ogromnoj meri zamenjuje tradicionalno obrazovanje. Ideja e-obrazovanja je da bez potrebe napuštanja sopstvenog doma – što može biti dosta problematično – osoba sa smetnjama može proširiti svoja teoretska znanja. Ipak, ne bismo smeli zaboraviti da je razmišljanje o obrazovanju kao samo kvantitativnom aspektu rasta znanja pogrešno. Uzimajući u obzir široko definisane probleme psiho-socijalnog funkcionisanja osoba sa smetnjama u razvoju, a naročito visok stepen usamljenosti (što su pokazali rezultati istraživanja koje sam sprovedla na grupi studenata sa smetnjama u razvoju), vredi zapitati se da li je koncept učenja na daljinu, tj. obrazovanje u apsolutnoj izolaciji od ostalih učesnika didaktičkog procesa zaista dobra ideja.

Nemoguće je ne složiti se sa sve učestalijim mišljenjima da dominacija elektronskih medija u obrazovanju može biti preteča didaktičke dehumanizacije i učenja, tako što računari u stvari promoviraju depersonalizaciju. Ponovo naglašavam da je nemoguće preceniti ogromnu ulogu moderne tehnologije u procesu davanja jednakih šansi za osobe sa smetnjama u razvoju. Ipak, trebali bi da imamo na umu da su to samo pomoćna sredstva koja imaju za cilj da olakšaju proces sticanja znanja i ne mogu zameniti obrazovanje koje se stiče putem direktnog kontakta sa osobom koja poseduje specifična znanja i veštine. Mislim da je nemoguće ostvarenje široko postavljenih ciljeva obrazovanja isključivo putem tehnoloških pomagala. Stoga, naporedo sa razvojem modernih tehnologija, nikada ne smemo zaboraviti da je za čoveka najvažniji kontakt sa drugom osobom.

Konačna zapažanja - Shirley Evans, predsedavajuća konferencije

Razmišljam o ovoj konferenciji i pripremam je sa kolegama od septembra 2012. godine. Ovo je počelo kada je Jisc TechDis počeo da govori o preuzimanju radnog paketa, čiji su glavni produkti bili konferencija i onlajn moduli. To je od početka predstavljalo veliki izazov, jer bi konferenciju organizovali praktično “od nule”, budući da je drugi partner izvorno planirao da konferencija bude deo postojeće dvogodišnje konferencije. U tom trenutku još uvek smo bili godinu dana udaljeni od prve ENABLE konferencije o upotrebi novih tehnologija za inkluzivno obrazovanje koja je održana u Glazgovu – još uvek se nismo imali ni to ime!

Kao neko ko prilično često posećuje konferencije kao delegat, često i kao izlagač, zaista cenim ogroman timski rad koji je neophodan za organizovanje uspešne konferencije. Pored osoblja zaduženog za registraciju učesnika, publika može biti svesna prisustva još samo predsedavajućih i govornika. Mislim da je znak uspešne konferencije to što je ostatak tima gotovo nevidljiv. Stoga se često previde pri upućivanju zahvalnice. Oni su ti zbog kojih predsedavajući i izlagači izgledaju “dobro.” Zato želim da se zahvalim TechDis timu za svu podršku i težak rad koji su uložili. Takođe želim da se zahvalim Maji Lebeničnik i Stella Mouroutsou (mladim istraživačima) koje su predsedavale sesijama svako jutro nakon pauze. Obe su bile super efikasne i sjajni facilitatori, dajući mi priliku da slušam neka od izlaganja, umesto da gledam na časovnik i brinem o sledećoj prezentaciji ili gde su mikrofoni.

Potom želim da se zahvalim izlagačima i uvodničarima koji su doprineli programu. Svi koji su bili angažovani na evropskim projektima znaju koliko je važno proizvoditi planirane ishode. U ovom slučaju trebalo je da bude obrađeno niz oblasti koje pokrivaju:

- Pregled stanja u oblasti najsavremenije tehnologije i unapređenja IKT tehnologije za obrazovanje
- Različite pristupe upotrebi IKTa kao podrške učenju osoba sa smetnjama u razvoju
- Metodološki, pedagoški i korisnički aspekti upotrebe IKT kao podrške celoživotnom učenju osoba sa smetnjama u razvoju
- Perspektive osoba sa smetnjama u razvoju i drugih zainteresovanih strana.

Mislim da možemo reći da smo pokrili sve navedene oblasti.

Naravno, konferenciji su neophodni delegati i bilo je fantastično poželeti dobrodošlicu starim prijateljima, ali i novim, kako putem interneta tako i u zgradi Higher Education Academy, i svima se zahvaljujem na postavljenim pitanjima.

Konačno, želim da se zahvalim kopredsedavajućem, Simonu Ballu, koji je uradio ogroman posao za onlajn konferenciju. Bilo je neverovatno zabavno raditi s njim prethodnih šest meseci, kada se rad intenzivirao i kada smo uspeli da rešimo neke veoma interesantne probleme među nama.

Zaista je bilo uzbudljivo i veliki izazov, naročito balansiranje između upravljanja rizikom, obezbeđivanja interesantnog i raznovrsnog programa, izlazaka u susret individualnim potrebama i obezbeđivanje tehnoloških uslova.

Da li bih to uradila ponovo – Da! Da li će biti još ENABLE konferencija? Volela bih, ali sa sadašnjim promenama u oblasti finansiranja IKT i obrazovanja uopšte, mislim da trenutno nije moguće.

ENABLE nagrade

ENABLE nagrade proslavljaju i nagrađuju upotrebu informaciono komunikacionih tehnologija (IKT) kao podrške celoživotnom učenju odraslih osoba sa smetnjama u razvoju u cilju prevazilaženja barijera i povećanja mogućnosti.

U skladu sa pozivom za nominacije koji je objavljen ranije 2014. godine, nominacije su pristigle iz celog sveta, a dobitnici su izabrani od strane sponzora. Počasni pokrovitelj ENABLE nagrada je profesor Jerzy Buzek, bivši predsednik Evropskog parlamenta.

Na Drugoj međunarodnoj konferenciji o upotrebi novih tehnologija za inkluzivno obrazovanje, koja je održana u Jorku, VB, 18. juna 2014. godine, dodeljene su tri nagrade i pročitano je pismo podrške i zahvalnosti koje je napisao profesor Jerzy Buzek.

Nagrade i sponzori

Postoje tri glavne nagrade, i specijalna nagrada za Poljsku.

- 1) Nagrada za osobu sa smetnjama u razvoju koja koristi IKT kao podršku učenju. Nagrada je HP 250 G1 Notebook, sponzora Assistive Solutions.
- 2) Nagrada nastavniku za inovativnu upotrebu IKT kao podrške učenju odraslih sa smetnjama u razvoju. Nagrada je iPad Mini, sa i-read/write softverom, sponzora TextHelp.
- 3) Nagrada za autora nove IKT za podršku učenju odraslih sa smetnjama u razvoju. Nagrada je učešće na konferenciji ALT-C 2014, sponzora ALT Inclusive Learning SIG.
- 4) Počasni pokrovitelj ENABLE nagrada, prof Jerzy Buzek, bivši premijer Poljske i bivši predsednik Evropskog parlamenta, ponudio je specijalnu nagradu za najbolju aplikaciju iz Poljske – put u Brisel, uključujući posetu Evropskom parlamentu.

Dobitnici

- 1) Nagradu za osobu sa smetnjama u razvoju koja koristi IKT kao podršku učenju dobio je Dónal Fitzpatrick, Dublin City University, Irska. Nagrada je dodeljena u znak priznanja za njegov istraživački rad usmeren na unapređenje pristupa slepih osoba matematičkim i prirodno-matematičkim materijalima. Razvio je alate i tehnike kako bi takve materijale učinio dostupnijim kroz unapređene metode prezentovanja, uz prekranje sadržaja sintetičkog govora kako bi se obezbedila optimalna upotreba kratkotrajne memorije, i upotrebu prozodije i sličnih tehnika za prenošenje meta informacija. Sponzor nagrade, Assistive Solutions, su izjavili: “Bili smo impresionirani inovativnim razmišljanjem koje je primenjeno u ovoj aplikaciji. Aplikacija je vrlo promišljena, i uživali smo u fokusu ovog projekta na matematiku i prirodne nauke.”

Dónal Fitzpatrick (desno) prima Enable nagradu od Russell-a Smith-a, Assistive Solutions, (u sredini) i Ian Pitt (levo) koji je predložio Dónal-a za nagradu.

2) Nagradu nastavniku za inovativnu uoptrebu IKT kao podrške učenju odraslih sa smetnjama u razvoju dobio je Michelle Whooley, Mayfield Arts Centre, Cork, Irska.

Nagrada je dodeljena zbog njegovog rada i podrške umetnicima sa intelektualnim smetnjama uz pomoć iPad-ova, Moleskin journal aplikacije, SKYPE-a i NING društvene platforme.

Sponzor nagrade TextHelpe navodi:” Pokazao je inovativnu upotrebu tehnologije, podržavajući umetnike sa intelektualnim smetnjama u tri partnerske organizacije. Ovo predstavlja dinamičan pristup deljenju, prikazivanju njihovih radova, koji bi inače ostali neprimećeni (zbog nedostatka pristupa i znanja o IKT-u).”

Michelle Whooley sa Enable nagradom, Cork, Irska, i Ian Pitt, okruženi umetnicima i osobljem iz Mayfield Arts Centre.

3) Nagradu za autora nove IKT za podršku učenju odraslih sa smetnjama u razvoju dobila je Agnieszka Rynkiewicz, ASC-Inclusion Project, Gdansk, Poljska.

Nagrada je dodeljena kao priznanje za njen rad na ASC-Inclusion projektu, koji razvija softver koji pomaže osobama sa smetnjama iz autističnog spektra da razumeju emocije pomoću facijalne ekspresije, glasa i govora tela.

Prema rečima sponzora, ALT Inclusive Learning SIG, "Ideja koju razvija ASC-Inclusion može ponuditi značajne mogućnosti i dovesti do novog reflektivnog alata. Ovaj alata koristi multimodalnu tehnologiju na zanimljiv način. Izazovi koje autori pokušavaju da prevaziđu su značajni kako za tehnologiju, tako i za čoveka, a ovaj alat izgleda da uspeva da ih prevaziđe."

Hanna Pasterny prima Enable nagradu u ime Agnieszka Rynkiewicz, od Shirley Evans, ALT ILSIG.

4) Hanna Pasterny, Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych (CRIS), Poljska, jedan od organizatora dodele nagrada, kaže za specijalnu nagradu dodeljenu za Poljsku: "Sedam od ukupno 34 aplikacije su bile iz Poljske, i odnosile su se na tri glavne kategorije. Dobitnik nagrade za Poljsku je Przemysław Rogalski. On podržava razvoj novih asistivnih tehnologija kroz testiranje programa za navigaciju i smart telefona za slepe i slabovide osobe. Takođe, sprovodi beta testiranja i prevodi iPhone aplikacije. Pošto je i sam slep, koristi asistivne tehnologije kada daje časove engleskog ili računara. Tom prilikom koristi BrailleSense beležnicu i Voice Dream Reader, koje koristi u vežbanjima koja podrazumevaju, na primer, slušanje dijaloga i popunjavanja praznih polja u upitnicima. Učestvovao je u nekoliko epizoda serije Tyflopodcast. To je poljska serija o programima koji su značajni za slepe i slabovide

osobe. Emituje se putem interneta i do sada je emitovano preko 500 epizoda. Przemyslaw je imao značajnu ulogu u kreiranju nekoliko digitalnih aplikacija pristupačnih slabovidim osobama i u kampanji protiv njihovog “digitalnog isključivanja.””

Predstojeća konferencija – Poziv za dostavljanje radova: IMA međunarodna konferencija o barijerama i načinima za učenje matematike: Unapređenje učenja i nastave za sve

10. do 12. jun 2015. godine, Univerzitet u Glazgovu, Glazgov, Škotska

Prvi poziv za dostavljanje radova

Ovo je prva međunarodna konferencija Instituta za matematiku i njenu primenu (IMA) o pristupima nastavi i učenju matematike, shvaćeno u najširem smislu uključujući brojeve, toerijsku i primenjenu matematiku, statistiku i veliki opseg aplikacija. Predsedavajući konferencije je jedan od ENABLE partnera, dr Marion Hersh sa Univerziteta u Glazgovu.

Konferencija se bavi učenjem i nastavom matematike tokom celog života, od najjednostavnijih do najsloženijih tema, i za sve učenike, uključujući osobe sa diskalkulacijom i drugim teškoćama vezanim za matematiku, nadarene učenike i matematičare. Konferencija bi trebala biti zanimljiva širokom krugu ljudi koji se bave različitim disciplinama, uključujući psihologe, nastavnike, pedagoge, eksperte za obrazovanje, inženjere, naučnike i stručnjake u oblasti društvenih nauka.

Konferencija će biti organizovana u sledeće četiri celine:

- Motivacija i anksioznost u učenju matematike
- Inkluzivna praksa i posebni zahtevi učenika
- Efikasna praksa: praktični primeri i razmena iskustava
- Upotreba tehnologije

Celine o inkluzivnoj praksi i upotrebi tehnologije verovatno najviše zanimaju čitaoce ENABLE biltena. Radove za posebne tematske celine i radionice za neku od navedenih Celina šaljite do utorka, 14. oktobra 2014. godine. Za više informacije, uključujući i slanje radova, posetite:

http://www.ima.org.uk/conferences/conferences_calendar/barriers_and_enablers_to_learning_maths.cfm.html

Kontakt osoba je Lizza Lake, conferences@ima.org.uk.